

Кусік Н.Б.
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ШЕРИНГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Шерингова економіка як сучасне явище набуває все більшої ваги в глобальному економічному контексті. Цей феномен, що ґрунтується на спільному використанні ресурсів та цифрових платформ, радикально змінює традиційні моделі споживання та виробництва.

Consumer Choice Center — це незалежна позапартійна група захисту прав споживачів, яка відстоює переваги свободи вибору, інновацій і достатку в повсякденному житті за допомогою традиційних засобів масової інформації (статті громадської думки, радіо, телебачення та прес-релізи), інфографіки та відео через власні канали соціальних медіа, громадської активності, організації круглих столів, проведення опитувань споживачів та виступаючи в комітетах законодавчі органи чи семінари, організовані регуляторами, зацікавленими сторонами та партнерськими організаціями [1].

Consumer Choice Center проводить дослідження індексу шерингової економіки, що дозволяє оцінити рівень розвитку цієї сфери в Україні та інших країнах. Індекс шерингової економіки має на меті надати споживачам у Європі та у всьому світі стислу та відповідну інформацію про наявність і доступність послуг шерингової економіки. Максимальна оцінка, яку можуть отримати міста за результатом проведеного дослідження – 160 балів (у 2022 році - 115 балів). Основними категоріями індексу шерингової економіки є:

- райд-хейлінг (доступність і регуляторні умови): замовлення приватного водія через платформу для досягнення конкретної точки призначення (максимальний бал 40);
- карпулінг: спільне користування транспортом кількома пасажирами для зменшення витрат (максимальний бал 10);
- професійний каршеринг: довгострокова оренда автомобіля через

платформи шерингової економіки (максимальний бал 30);

- ультрашвидка доставка: додатки для доставки замовлень за 15 хвилин або менше (максимальний бал 10);

- P2P-кредитування (доступність і регуляторні умови): пряме надання позик через фінтех-платформи (максимальний бал 20);

- шеринг спортзалів: доступ до спортивних залів через мережеву платформу (максимальний бал 10);

- шеринг бібліотек: використання додатків для доступу для бібліотек (максимальний бал 10);

- шеринг квартир (доступність і регуляторні умови): оренда житла на короткий або тривалий термін через платформи (максимальний бал 20);

- електросамокати: оренда електросамокатів на фіксований час (максимальний бал 10) [2].

Дослідження проводиться щорічно з 2021 року. Талінн, Тбілісі та Сан-Паулу утримували перші позиції два роки поспіль у 2021 та 2022 роках демонструючи найкращі результати.

Низький рівень регулювання послуг райд-хейлінгу та шерингу квартир, а також відкритість до електросамокатів і видатні інновації в цифровій сфері допомогли Талінну посісти перше місце. Естонія відома своїм розвиненим цифровим державним управлінням, зокрема наявність додатку для карпулінгу для дітей підтверджує цей факт. [2,3].

Київ двічі потрапив у топ-10 найбільш «шеринг-френдлі міст». У 2021 році столиця отримала 95 балів опинившись в результаті на 2 позиції в рейтингу та у 2022 році посівши 5 позицію (105 балів), разом з Варшавою та Мехіко. Вільнюс і Київ виділяли з 10 найкращих міст за кількістю поїздок, оскільки обидва були єдиними, де не потрібен був спеціальний дозвіл для водіїв, щоб пропонувати свої послуги.

Вільнюс очолив рейтинг у 2023 році [4]. Столиця Литви зробила значний прорив, щоб стати важливим центром цифрової економіки. Це підтверджує приватна ініціатива вартістю €100 мільйонів (108,9 мільйонів доларів) для створення найвідомішого технокампусу в Європі. Також Вільнюс продемонстрував відкритість до шерингової економіки — за винятком певних податків на оренду житла, місто отримало найвищі оцінки за всіма критеріями.

Таллінн втратив лідируючі позиції через вимоги до перевірки безпеки та оподаткування райд-хейлінгу, а також через суворий режим ліцензування для пірингових посередників (що вигідно для традиційного банківського сектору Естонії). Тбілісі припинив розвиток карпулінгу та не мав послуг пірингового кредитування.

У 2023 році Київ був на 46 позиції з 60 можливих в рейтингу (110 загальний бал), займаючи середню ланку між Братиславою, яка також опинилась на 46 позиції (загальний бал 110 балів) та Будапештом, який зайняв 42 позицію в рейтингу (115 загальний бал). Київ разом із Таллінном, Тбілісі, Мехіко, Варшавою, Афінами, Токіо та Софією відставали через проблеми з безпекою, податками та суворим ліцензуванням. Міста стикнулись з різними викликами, зокрема з припиненням послуг спільного використання автомобілів.

Вільнюс утримав свою першість в рейтингу [5] і в 2024 році завдяки значним інвестиціям у технології та позитивному ставленню населення, що проявляється в таких ініціативах, як технопарк Tech Zity на суму 100 мільйонів євро. Незважаючи на регуляторні бар'єри, Буенос-Айрес і Мадрид утримують міцні позиції завдяки наявності місцевих фінтех-компаній та екосистеми таксі.

У 2024 році столиця України посіла 50 позицію з 60 в рейтингу (11,06034158) та опинилась між Варшавою, яка отримала 49 місце в рейтингу з загальним балом 11,50699228 та Копенгагеном – 51 місце, з показником у 11,03569882.

Зниження рейтингу Києва в глобальному індексі шерингової економіки, зокрема після 2022 року, має значну залежність від повномасштабного вторгнення росії в Україну, що спричинило серйозні економічні та соціальні труднощі. Це обмежує не лише загальний розвиток міста, але й гальмує розвиток шерингових моделей економіки. У той час як Вільнюс і Таллінн демонструють успіхи завдяки розвитку технологічної інфраструктури та ліберальному підходу до регулювання шерингових послуг, Київ потребує значних зусиль для покращення своєї позиції в цих напрямках.

Україні варто брати приклад з таких країн, як Естонія та Литва, що успішно впровадили інноваційні технології в державне управління. Україна може використовувати ці приклади для покращення своїх цифрових платформ та забезпечення кращої взаємодії між громадянами і державними установами. Також,

для розвитку шерингової економіки Київ може співпрацювати з міжнародними інвесторами та технологічними компаніями, що допоможе залучити необхідні фінансові ресурси для інфраструктурних і технологічних оновлень.

Загалом, для того щоб Київ та Україна знову стали на шлях розвитку шерингової економіки, потрібно не лише поліпшити внутрішні умови для бізнесу, а й відновити стабільність і залучити інвестиції для технологічного та інфраструктурного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Consumer Choice Center. About us. URL: <https://consumerchoicecenter.org/about-us/>
2. The Consumer Choice Center. Sharing Economy Index 2021. URL: <https://consumerchoicecenter.org/sharing-economy-index-2021/>.
3. The Consumer Choice Center. Sharing Economy Index 2022. URL: <https://consumerchoicecenter.org/sharing-economy-index-2022/>.
4. The Consumer Choice Center. Sharing Economy Index 2023. URL: <https://consumerchoicecenter.org/sharing-economy-index-2023/>.
5. The Consumer Choice Center. Sharing Economy Index 2024. URL: <https://consumerchoicecenter.org/sharing-economy-index-2024/>.